

MAJLIS BISHAR BINAHA
KA DRAMA
UBALET DONSHIKOR

DA
STREAMLET DKHAR

2003

**KA JINGBISHAR BNIAH
IA KA DRAMA
U BAIEIT DONSHKOR**

by

STREAMLET DKHAR

2003

Published by
J.S. Dkhar,
Golf-Links, Khliehshnong,
SHILLONG - 793 001

KI LYNNONG

*KA JINGBISHAR BNIAH IA KA DRAMA
U BAIET DONSHKOR*

(C) Copyright : Dr. (Mrs.) S. Dkhar

First Edition 2003

Design & Layout
ESES PLUS

Printed at
Don Bosco Press,
Don Bosco Technical School
SHILLONG - 793 003

2D 1178

	Peij
I Ka Thymmei Ba La Pynshong Nongrim ia U Baiet Donshkor	8
II Ka Plot	25
III Ki Kam Bad Jinglong Ki Tyngshop-puron	57
IV Ka Bynta Ki Shakri Syiem Ha Ka Drama	92
V Ka Phang Pdeng	100
VI Ka Buit Thaw Drama	109
Ki Par Jingt看	116

SI BONG

Ha

*Ki Khun Kynthai bad Shynrang
Jo ng Nga*

“Nga don ka jingphohsniew ...”

Ha Ki Nongpule

Nongpule baieit,

Sa shisien pat nga dap da ka jingkmén bakhraw ba nga la lah ban pynmih pyrthei sa kane kawei pat ka kot, kaba nga ai kyrteng **Ka Jingbishar bniah ia ka drama U Baieit Donshkor.** Ha ka jingshisha nga la dei ban pynmih ia ka ha ka snem 1998, hadien ba nga la pynmih ia ka kot **Ka Jingbishar bniah ia ka Shanghawiah ki Rang** kumba nga la kular ha ka lamkhmat jong ka. Hynrei na ki daw ka jingdawa ka pla tyngka ban pynmih kot kam long kaba suk ha kajuh ka snem ar ne lai tylli, namar nga la hap pynmih shuwa ia ka thup poitri bad ar tylli ki kot drama ha kine ki snem ba la dep. Nga panmap na phi ba ngam shym la lah ban pynmih kloï ia kane ka kot, kaba ki samla pule ha ka kyrdan M.A. Khasi ki donkam ia ka namar ba ka *Original Text* kam don shuh ha lew la slem. Toi, la katta ruh, nga pynpaw ia ka jingsngewnguh kaba khraw ia u Trai Nongbuh Nongthaw ba nga la lah ban sei madan bad pynmih pyrthei bluit ia kaei kaba la thmu bad sah teng ha ki snem ba la leit. Nga pynpaw ruh ka jingsngewnguh ia ka tnat thoh bad pule jong ka Jylla Meghalaya kaba la iarap bei tyngka katto katne ha kaba pynmih ia kane ka kot.

Tang khyndiat tiak haba ngi phai dien biang sha ki snem ba la leit bad ia ka por ba la sdang ia ka Khasi Department ha N.E.H.U. Hood ka la long ka

jingjop thiaw ba la lah ban pynrung ia ka subjek Khasi haduh ka tei ka kyrdan. Hynrei, kam shym la long kaba suk pat ban ioh lut ia ki kot kiba pura ha ka khasi ki ban ia biang bad katei ka kyrdan pule. Ki nonghikai ha kato ka por ki dei na kiwei pat ki subjek, ym kiba la pass Khasi kum ha kine ki sngi, hynrei da ka jingiatrei lang jong ki ryngkat ka Syllabus Committee, ki la lah ban pynrung ia ki kot bapher bapher ki ban ia hap bad ka subjek, wat la dei ban hap shim da ki kot literashor jong ki phareng, hebru, sanskrit bad kiwei. Hynrei kaei kaba sngewtynn timer ban ong ka long ba naduh ba la sdang ia ka Khasi Department ha N.E.H.U. haduh mynta, ngi ia pyndonkam ia kane ka kot drama jong u D. S. Khongdup, *Ka Drama U Baieit Donshkor*. Ka long shisha ka jingkyrkhu ia ngi kum ka jaitbynriew ba ngi don ki akhia ka thoh ka tar kum une u rangbah. Hadian, ba nga la don ha ka kam hikai la kumba khathynriew snem eiei, nga sngew ba ka por ka la dei ban iasam bynta lem sha kiwei de ia la ki jingtip lyngba ka jingthoh. Bun na ki paidlang paidkar, kin ym sngewtynn timer eh ban pule ia kum kine ki jait jingthoh, namar kine ki jait jingthoh ki dei kham bunsien na ka bynta ki samla pule kiba iadei bad ka subjek. Nga thikna ba kane ka kot kan ym iaid dor ha iew ha hat, hynrei nga nud ban ong ba ngam shym thoh ia kiba kum kine ki jait kot ban kamai tyngka, hynrei ban pynroi bad sam lem ia ka jingtip sha kito kiba ieit ban pule bad wad bniah ia la ka jong ka thoh ka pule. Ha kane ka kynti ngan ym kynthoh eiei halor ka drama kumba nga la ju leh ha ki lamkhmat jong kiwei pat ki kot ba nga la pynmih pyrthei teng. Hynrei tang kawei nga kwah ban pynpaw ia ka jingsngewnguh kaba khraw ia baroh

ki nongpule kiba la ju kyrshan barobor ha kaba pule ia ki kot jong nga. Dei nangne ba nga ju ioh mynsiem na ka por sha ka por ban sei madan la ka jingtip ba la lum bad ban sam lem sha phi ruh.

Kyntang waiwot, shuwa ban pynkut, nga ai khublei ia baroh kito kiba la donkti ha kaba pynbit pynbiang ia kane ka kot khamtam eh ia i lok jong nga i Dr. S. Lamare iba la pynbit pynbiang bad pynitynnat ia ka jingsop kane ka kot, ia ka *ESES Plus Publishing House* kaba la leh ia ka *Layout bad Design*. Nga pynpaw ruh ia ka jingsngew nguh ia baroh ki khun ki kti jong nga bad ia ka iing hi baroh kawei kiba ju kyrshan ban ai mynsiem ba ngan thoh na ka por sha ka por. To u Blei un khyrkhu lang ia ngi baroh.

Khublei.

30 tarik, Jymmang 2003

Ka Nongthoh

LYNNONG I

KA THYMMEI BA LA PYN SHONG NONGRIM IA U BAI EIT DONSHKOR

Don shibun na ki jingthoh jong ngi ki bym shym la thoh na ka thymmei pyrkhath u nongthoh; hynrei kiba ia jngi lang bad ki thymmei jingthoh jong ki nongthoh barim lyngba ki jingthoh ba la mih pyrthei ha shuwa. Haba nga ong kumne ngam shym mut ban ong ba ki nongthoh kiba mih hadien kim nang ban thoh ia la ki jong lane ba kim don sap ban leh kumta; hynrei ban pynbang shuh shuh ia ka jingthoh ba la don lypa, bad da kata lah ban iohi kham bha ia ka sap thoh ki nongthoh bad ia ka jingkhraw jong ki jingthoh jong ki. Hato kam long kaba shisha ba da ki phew tylli ki jingthoh ki la ring mynsiem na ki Epik bakhrav ka Ri India Ka *Ramayana* jong u Valmiki bad ka *Mahabharata* jong u Vyasa? Hato u Rabon Singh um shym la long u nongpyrsad mynsiem jong kiba bun ki nongthoh kot Khasi? Ka kot *Ka Kitab Jingphawar* bad *Ka Jingiathuh Khana Puriskam* jong une u nongthoh ki la long ki thymmei jong kiba bun ki jingthoh ha ka Litereshor Khasi. Kum ban shu niew kyrteng katto katne, hato u V. G. Bareh um shym la ring mynsiem na ka thymmei khana u Rabon Singh ha ki poitri jong u shaphang "U Manik Raitong", "U Tngam bad Ka Wanduh", "U Klew bad Ka Sngi", "U Rynniaw bad Ka Sohlyngngem" bad bun kiwei de ki jingrwai kiba u la

pynmih ha ka thup *Ki Poitri Khasi?* Lane u P.G.Gatphoh na ka khana shaphang "U Sier Lapalang jong u Rabon Singh bad U Morkha Joseph, bad ka khana shaphang "U Klew bad Ka Sngi" sha ka poitri ba donnam jong u "Ka Kper Tyrso". Lada ngi phai pat sha u Soso Tham, u myllung ba donnam ka Ri Khasi, wat la u la long u myllung uba stad bad ba donsap, pynban ka jingrwai "Ka Biria U Bieit" ka dei kaba u la pynshong nongrim na ka khana ba la don lypa jong u Rabon Singh. Ym tang ki poitri kiba la ioh ban ring mynsiem na *Ka Jingiathuh Khana Puriskam* jong u tei u nongthoh ba donnam ka ri; pynban ki jingthoh ha ka dur ka drama ruh ki la don ban ia kdew ba ka thymmei jong ki ka dei na ki jingthoh jong u Rabon Singh. U S.J.Duncan u la ioh ban ring mynsiem na ki khana u tei u nongthoh ha ka drama jong u *Ka Tiewlarun* kumjuh ruh la saiñ dur ia u D. S. Khongdup da ka khana ba la don lypa na u Rabon Singh bad U Soso Tham ia ka drama *U Baieit Donshkor*. Lada ngi ia tuklar ia kane ka phang ngin ym kut shuh, namar dang don shibun bah ki jingthoh kiba la shim na ka nongrim ba la don lypa. Toi kat kitei ki nuksa ba la kdew haneng ki la biang hi ia mynta.

Ha kane ka lynnong ngin ia peit bad bishar ia ka thymmei ha kaba la pynshong nongrim ia ka drama *U Baieit Donshkor*. Wat la kane ka drama ka la pher ha ka kyrteng na ka khana ba la don lypa jong u Rabon Singh, "U Bieit bad ka Khun U Patsha" ba la shim na ka kot *Ka Jingiathuh Khana Puriskam* bad na ka jong u Soso Tham, "Ka Biria U Bieit" ha ka kot *Ka Duitara Ksiar*, pynban ka la ring mynsiem shibun na kitei ki ar tylli ki khana ba la don lypa. Kata ka

mut ba la pynshong nongrim ia kane ka drama na kitei ki ar tylli ki kot ba la mih ha shuwa. Ka jingiapher ka long ba la "thaw thymmai" ia ka da kaba u D. S. Khongdup u la ai rong ai rup shuh na kitei ki khana ba la don ha shuwa, khnang ban pynbang bad pynsgewtynnai ia ki nongpule. Haba bishar ia katei ka kyntien "thaw thymmai", kaba mut *Transcreation* ha ka phareng, kane ka phang ka long kaba donkam haduh katta katta ha kaba pynroi pynsan ia ka thoh ka tar. Kumno ngin lah ban klet ba ka litereshor Khasi ka san haduh katne ruh dei na ka daw ba la bet ia u symbai ka thoh ka tar Khasi da kiwei pat ki tnat ka litereshor kata *English, Welsh, Bengalee bad Sanskrit*. Haba ngi phai sha ka liang ka poitri, hood, ngi la don lypa kita ki Phawar naduh shuwa ka thoh ka tar, toi, ngi sdang ia ka thoh poitri da ki jingrwai nongwei. Kumjuh ruh haba ngi phai sha ka thoh drama, wat la don ki nongthoh kiba thoh ba ngi la don la ki snap drama naduh shuwa ka thoh ka tar, pynban ngim lah pat ban len ba la wanrah ha ka ktien thoh pat da u sahep *missionary*, u John Roberts ia ka drama "U Julius Kaiser" ha ka kot *Ka Khasi Fourth Reader (1871)*, na ka drama ba pawnam jong u William Shakespeare, *Julius Caesar*. Haba kdew ia u John Roberts bad ia ka jingpynkylla jong u ia u *Julius Kaiser*, la shem ba u tei u nongthoh um shym la bud beit na ka tynrai ba la don lypa. Hynrei u shu shim tang katto katne ki mat na ka dular tynrai. U iehnoh bun ki bynta ba la ktah da u William Shakespeare. U khlem pynkylla lut haduh kaba kut na ka jingkren ki tyngshop kiba ha ka dular tynrai. Kiba la ioh mynsiem ban thoh drama na ki khana ba la don lypa dei ki ar ngut shipara kita ki long u Hari charan Roy bad u Dino Nath Roy. U Hari Charan Roy u la

phla ba u la thoh ia ki drama jong u da kaba shim na ka khana India, ka *Mahabharata*. U Hari Charan Roy u la shim shi lyngkhot na ka *Mahabharata* ban thoh ia ka drama ba nyngkong jong u, *Ka Savitri (1910)*. U la thoh da kaba thaw thymmai na shi lyngkhot katei ka Epik ba donnam sha ka drama ba pura bad bsuh tang ia ki jingmut kiba don lyngba ki kam bad jinglong jong ka Savitri. U Dino Nath Roy pat u la pynmih ia *Ka Shrommotimai (1912)*, bad ka drama *U Tipsngi (1924)*. Kitei ki drama ruh ki long kiba la thaw thymmai na ka khana India. Kitei ki mat kiba la kdew ki long ki jingshisha ba ngi hap ban pdiang; namar ki thew ia ka bynta jong ka thoh ka tar Khasi ha ka jingthoh lane kata ka *Written literature*.

Ka thong jong kane ka lynnong ka long ban bishar ia ka drama *U Baieit Donshkor* bad ia ka thymmei ba u nongthoh u la pynshong nongrim, ym ban ia ktaid ia ki jingpynkylla Khasi na kiwei pat ki jait ktien. Hynrei ban khmih bad bishar ia ki jingkylla bad jingthaw thymmai na ka khana ba la don lypa da kaba pynbha ne pynduh noh ia ka phang na ka dular tynrai kaba la thoh ha ka ktien Khasi hi. Kum ki nongthoh, ngi dei ban kynmaw katto katne ki mat kiba iadei bad ki jingthoh ban thaw thymmai. Haba thoh ia kano kano ka jingthoh kaba la don lypa, u nongthoh u dei ban shai ia ka phang kata ka khana. Lym kumta kan pynduh noh ia ka jinglong tynrai ka khana na ka dular tynrai. Kum ka nuksa, U F.M. Pugh u la thoh ia ka *Sawangka Ki Saw Ngut baiap Mynsaw (1967)* na ka khana ba la don lypa jong u Rabon Singh *Ka Jingiathuhkhana Puriskam* bad u H. Elias "U Kwai U Tympew Bad U Dumasla" na ka kot *Na Mihngi Sepngi*. Ha katei ka kot te ngi shem ba u Pugh

u la ring mynsiem bha na ka dulir tynrai ban pynpaw ia ka bynta u Kwai, u Tynpew bad u Dumasla lyngba ki tyngshop ki puron ba u la thaw ia ka drama ha ka rukom Khasi. Hynrei u la thaw thymmai ruh shibun kiei kiei ban iahap kat kum ka jingdawa ka plot jong ka drama, bad ki bym shym la ktah eiei ia ka jinglong tynrai.

Ha kano ka bynta u D. S. Khongdup u iadei ne iapher na u Rabon Singh lane u Soso Tham, ha kaba thoh ia ka drama jong u? To ngin ia shim shuwa na u Rabon Singh, utei u rangbah u thoh ia katei ka khana tynrai ha ka dur ka Prous, bad u ai kyrteng ia ka khana da "U Bieit bad ka Khun u Patsha"; U Soso Tham pat u la thaw thymmai sha ka poitri ha ka dur thoh *Ballad* bad u jer kyrteng ia ka da "Ka Biria u Bieit". U D. S. Khongdup pat u la thaw thymmai ia ka sha ka drama ha ka dur ka *Romantic comedy* bad u ai kyrteng ia ka drama da *U Baieit Donshkor*. Haba bishar tang na ka dur thoh katkum ki tnat ka litereshor bad na ki kyrteng ruh ngi lap ba la don ki jingkylla hangne hangtai. Hato ka jingpynkylla kyrteng na ka dulir tynrai ka lah mo ban pynkylla ruh ia ka mynsiem ba don ha ka khana? Ban lap ksai ka bha ban shim nuksa na ka kot syndon. Ha kaba iadei bad ka phang pdeng, U D. S. Khongdup um shym la kdat noh na ka phang ba don ha ka khana tynrai, kata ka phang pdeng ka "Jingieit". Baroh ar tylli ki dulir ba la don lypa ki la saiñdur ia une u nongthoh na ka liang ka phang ka "Jingieit". Wat la ka phang ka la i kumba ka iadei, pynban don pat kiwei de ki mat ba iapher ha une u nongthoh. Haba sdang eh ka Khana u Rabon Singh, u ong ba don uwei u patsha bad lai ngut ki khun kynthei, khlem da ai kyrteng ia kita ki khun kynthei tang kawei

ruh. U Soso Tham ruh u ia syriem hi ia u Rabon Singh ba don u patsha uba don lai ngut ki khun kynthei; hynrei u la pynpher khyndiat namar u la ai kyrteng ia ka khun nyngkong da ka Shitala Koina. Katba u D. S. Khongdup pat u la kham pynpher na kitei arngut ki nongthoh, u da ban ba uta u patsha jong kitei arngut ki nongthoh u la don da ka kyrteng Khasi syndon bad ka kyrteng ka long U Syiem Sympa Singh bad ka tnga jong u pat ka kyrteng ka Maibon Rani. Nalorkata, u la ai kyrteng syndon ia baroh lai ngut ki khun kynthei; ia ka banyngkong u la ai kyrteng da ka Shitala Koina kumba ai u Soso Tham, ia ka baar pat da ka Kortimai bad ia ka khatduh pat da ka Syntiewbon ka bym shym la don ha kitei ki khana ba la don lypa.

Ha ka khana jong u Rabon Singh la shem ba la don uwei u khynnah uba duk uba, la iapmat bad don jingmut ia kawei na ki khun u Patsha. Ha ka *ballad* u Soso Tham pat uta u khynnah uba duk u la kylla, sha ka kyrteng u Bieit. Katba ha u D. S. Khongdup pat uta u khynnah u dei u Baieit Donshkor, uba don ruh la ka kmie kaba kyrteng ka Meirisan. Dei ha ka kmie ba u Baieit Donshkor u la phla ia la ki jingpisa lynga ka dohnud samla jong u bad khroh ia ka ba kan leit ialam ia u sha iing u Syiem, ban pan shong shakri hangta. Ka khana ha ka drama ka iathuh ba hadien ba la kylli pyrthew ia u da u syiem la thung kam ia u wat la u long uba set thylliej, hynrei uba shait ba khelaiñ mlen mlen bad uba smat ba sting kumba la iathuh da ka kmie jong u. Lada ngi ia peit ia kane ka bynta na ka khana tynrai jong u Rabon Singh, ngin lap ba la thung kam ia uta u samla da ka kam leit ap masi. Hadien ba u la trei bha, la buh ia u ba un shong bad ka khun nyngkong jong u patsha.

Lada phai pat sha ka *ballad u Soso Tham*, uta u samla uba dei u Bieit u long uwei na ki shakri syiem bad la phah ia u ban trei ia ka kam sharai masi bad ha iing u patsha pat, u Bieit u ioh ia ka kam dung kwai ia u Syiem. Ha u Khongdup, u Baieit Donshkor u da pynpaw ia la ka jingsmat jingsting bad jingshlur jong u ha ka kam ap masi, kat haduh ba la tip ba u la pynliem kat ia u suri. Dei kane ka kam shlur jong u, ba u Syiem u la pynkiew kam ia u sha ka kam ap jingkhang ia ka Shitala Koina.

Ha ka khana u Rabon Singh la kdew ia uwei pat u samla bad la khot ia u da u khun u Mahajon. Une u samla u ju wan kai rieh mynmiet mynmiet ban wan ia kynduh sor sor bad ka khun nyngkong jong u patsha. La pynpaw ba kin^e ki samla baroh ar ngut ki ia ieit iwei ia iwei pat. Ha ki kti u Soso Tham pat, utei u samla u dei u khun 'riewspah ki briew uba kyrteng U Sniang Mawphu. Katba ha ki kti u D. S. Khongdup pat utei u samla u kylla long u Sliang Mawpun uba i kumba u la jan ia syriem ia u jong u Soso Tham. Hateng hateng u Baieit Donshkor u ju khot ieit ia u da u Sliang umdih. U Frank. M. Pugh u la kynthoh bha ia ka bynta ki kyrteng ha kane ka drama; u thoh kumne:

Ha kaba ai kyrteng ia ki nongialehkai ne nongshim bynta ha ka drama, um shym bud ia u Shakespeare hynrei ia u John Bunnyan, ha kaba ka longbriew manbriew ka kren ha ka kyrteng, la ne ka kyrteng ka saiindur ia ka longbriew manbriew. (p. v- vi)

Ha kane ka bynta u Pugh u mut ban ong ba ka kyrteng u Sliang Mawpun ka long kumba pun lynti ne pun mawjyngkieng ia uwei pat, kaba mut ia u Donshkor, ban poi sha ka thong ne ban kam sha shiliang wah.

Haba phai pat sha ka kmie jong u Bieit, u Rabon Singh u khlem da ai kyrteng eiei. Nangta u Soso Tham ruh u leh kumjuh. Hynrei u D. S. Khongdup pat u da buh da ka kyrteng ba thikna ia ka bad kata ka dei ka Meirisan. (Act - I : Scene - II, p. 10). Nangta, haba phai sha ka kmie u Mahajon ruh, u Rabon Singh um shym la buh kyrteng eiei ia ka. U Soso Tham ruh kumjuh. Hynrei u D. S. Khongdup pat u la thaw thymmai da kaba pynkyrteng ia ka da ka Jriaw (Act - III : Scene III, p. 66).

Ha kaba iadei bad ki shakri Syiem pat, u Rabon Singh u khlem sngew donkam ban ai jaka ba kyrpang ia ka bynta ki shakri ha ka khana. La shu phawer jingmut ba ki dei ki paralok jong u Bieit. Ha u Soso Tham pat la iaathuh tang khyndiat shaphang kawei ka mraw, kaba mut hi ka shakri jong u Patsha, hana kaba bha mynsiem ryngkat bad kiwei de ki shakri Syiem. Katba u D. S. Khongdup pat u la thaw thymmai da kaba ai rong ai rup ia shibun ki shakri Syiem, kiba u da jer kyrteng ruh ia ki iwei pa iwei. Kata ka mraw babha jong u Soso Tham, ka kylla long ka kong Risa ha ka drama u D. S. Khongdup. Don byllai ki shakri Syiem ha ka drama une u nongthoh, jyn haduh phra ngut tang ki shakri jong u Syiem Sympa Singh. Kita ki long ka kong Risa, ka Jngum, ka khun jong ka kong Risa, ka Phngaiñ, ka Thaiñ; kine ki long ki shakri kynthei. Don ruh sa ki shakri shynrang kum u Rnong, u Syntai bad u Mohon de, nalar u Baieit Donshkor. Ha ka Act - II : Scene - I, u Khongdup u da pynpaw shisha kum u nongthaw thymmai ia kaba la don lypa, u da nang pynbang bad pynsngewtynnat shuh shuh ia ka drama. U da shim khia ban batai ia ka iing jong ki

shakri Syiem, khamtam eh ia ka bynta jong ki shakri Syiem, kaba long shi bynta jong ka biria rai ba ngi lap ha kane ka drama. Ha ka dular tynrai, la shu phawer ia ka bynta ka mraw jong u Patsha. Katba u Khongdup pat u da ai mluh bad ki musli musla ban kham pynbang na kaba blad bad kham pynshoh ia ka khana khamtam ba kane ka drama ka dei ka drama Biria. Ka *Act II, Scene I*, ka dei ka bynta ba u nongthoh u da pynpaw shai kdar haduh katno ki shakri syiem ki don bynta ha ka drama, khamtam lei lei haba don lang u Donshkor uba set thylliej ba kin ioh ia biria kai. U Rnong lei lei u phah shong ia u Donshkor ban ia don kti lang ha kata ka jingia biria. To ngin ia peit tang tiak ia kine ki kyntien: "Shong hangto, Bieit; kohnguh la ka khlieh bad thab kti lang kumba leh ma ngi, h'lih!" (p.32).

U Donshkor u jubab da kaba u kohnguh khlieh ryngkat ka pynmih sur hi kum u bieit "*Wu-we-wew!*" Ia kine ki kyntien u Donshkor u ju pynsngew ha man ba u sngew ia hap jingmut bad ka jingwai biria jong u Syntai haba u siat pharshi ia ki para shakri samla ban pyndom samla kai kumba ai dak ba ka Jngum bad u Syntai, ka Phngaiñ bad u Rnong bad ia ka Thaiñ bad u Mohon. Kane ka pyni shai ba u Khongdup u la thaw thymmai bad pynkylla dur bak-ly-bak ia ka bynta jong ki shakri Syiem ha ka khana. Na ka jinglong beit bad tuid shisur jong ka khana, la pynkha ia ka bynta jong ka biria hapdeng ki shakri shakor hadien ba ki la pyndep ia la ki kam ki jam ban ioh ia rkhie jah thait shuwa ba kin leit thiah mynmiet.

Haba phai pat sha ka liang ka phang pdeng jong ka khana, baroh lai ngut ki nongthoh ki ia kren ia

kajuh ka phang, kata ka phang jong ka 'Jingieit' Ka jingieit hangne ka paw lyngba ki arngut ki samla; Ha u Rabon Singh, ka jingieit hapdeng ka khun nyngkong jong u Patsha bad u khun u Mahajon. Ha u Soso Tham ruh kumjuh hi tangba ka khun nyngkong ka la don kyrteng da ka Shitala Koina bad u samla jong ka pat u kyrteng u Sniang Mawphu. U D. S. Khongdup pat u ia thuh ia ka jingiaieit jong kita ki samla da kaba u da wanrah ha ka *action* syndon kumno kine ki samla kata ka Shitala Koina bad u Sliang Mawpun ki ia phylliew jingieit harieh harieh, ha ka *Act II, Scene III*, bad ha ka *Act III, Scene I* bad ia ki jingthmu barieh jong ki ban ia phet pukir noh. Nangta kumba long ha ka khana tynrai la ia thuh ba u Bieit u la shoh jingieit ia ka khun nyngkong u Patsha. Kumta ruh ka paw ha u Soso Tham. U Khongdup ruh u pynpaw ba u Baieit Donshkor u don jingmut bad shoh jingieit ia ka Shitala Koina naduh ba u dang sah ha iing kmie, shuwa ba un leit shong shakri ha iing Syiem. La pynpaw ia kane lyngba ka jingkren weibrew jong u Donshkor, kumne:

Lada ka sngi kaba tyngshaiñ ha ka nongbah u Syiem kam ai jingshai shuh, ngan shu spaiñ da u 'seh khleiñ, tang lada ngan iohi ia ka lynti kaba lam sha ka iing ba nga mon. (*Act I, Scene II, p. 11*).

Kitei ki kyntien ki la phawer jingmut lypa ba u Baieit Donshkor, u la don jingmut ia ka Shitala Koina. Hynrei u la pun ha la dohnud bad buhrieh ia la ka jingieit ba u don, khlem pat pynpaw pyrthei namar u dang sngew donkam ban da phrang bha ia ita i phliah ding bad pynrhem bha hui ha la dohnud, shuwa ba un khlei hakhmat ka pyrthei. Ban shu shong pyrkhath sah tang ha la iing, kan shu pynlynga pynpisa kai ia

u bad kan nym poi shano shano ruh. Kumta, u Baieit Donshkor u la pynpaw ha la ka kmie da ki kyntien ramia aiu re. U sngewsih ba la kha duk ia u sha kane ka pyrthei, bad teng teng i kumba u tim ia la ka jingwan longbriew sha kane ka pyrthei. Ka bor jong ka jingieit ka ia khyra ia ki khuiñ ka dohnud jong u. U da thrang eh hir hir ban pyntrei kam ia ka. U ia ksaid marwei bad pyrkhath ba ka jingieit ka dei ban jop lut ia ki jingeh wat ia ka jingduk ruh. To ngin ia peit ia kine ki kyntien ba u Baieit Donshkor u pynpaw:

Em! Balei? Namar dei ka jingieit kaba thied ia ka jingtim, bad u ksuid um don ka mynsiem jingieit ... ka um jingieit ka suit ia ka ding jingtim. (*Act I Scene II, p.11*).

Ha kawei pat ka jaka u kren kumne:

Ka bha ngan khot mrad noh ia lade, namar ngan sa hap im kum u mrad. Lynda dei namar kane ka shadem ka kkih pisa da jingieit. (*Act I Scene II p.12*).

Ha u Soso Tham, lyngba "U Jyllud Tmaiñ" ka paw ba u nongthoh u la kren bha shaphang ka jingieit. I kumba u la saiñdur bha hi ruh ia u D. S. Khongdup da kaba batai sani bha ia ka jingthmu jong u Bieit. U Soso Tham u iañthuh ia ka por ka samoi ba u Bieit u jyllud tmaiñ haba la biang ki kam ki jam bad ki jingthmu jong u; la pynpaw ba u Bieit u pyndem ialade ha ka Shitala Koina. Ha u D. S. Khongdup, pat wat la u Donshkor u don ka jingthmu kaba jngai ban ioh ia ka Shitala Koina, bad ba u da ieit thep mynsiem ruh ia ka , pynban hateng hateng u leh phoi bad um pyndem ha ka. Ha "U Phlang" bad "U Miaw" jong u Soso Tham, u Bieit u pyrkhath ba un

sa ioh khot kiaw ia ka Mahadei. Hynrei ha u D. S. Khongdup pat kam paw eiei kum kata namar ka drama hi ka pyni ba u Donshkor u kwah tang ia ka Shitala Koina. Ka dohnud jong u ka shlei da ka jingieit ia ka, hynrei ban shu pun tang ha la dohnud bad ban iaksaid tang ha lade ryngkat kita ki jingpyrkhat kan shu long kum u Jiei. Kumta ban pynjai - jai ia ki jingpyrkhat ba phaloh jong ki dew ka dohnud jong u, u Donshkor u la kyrpad ia la ka kmie ba kan iadon kti lang ha ka shangkawiah ba un phnieng. Imat la hap ban iashah khun teng teng, bad ka Meirisan kam banse ban leit pan shong shakri ha iing Syiem da kaba pynpaw ba ki duk eh bad ba ki iap thngan bad ba u Baieit Donshkor u hap ban shong shakri. Hynrei ka jingieit pan shong shakri ka long tang ban shu da rapjot ia ka jingthmu jong u khun jong ka u Donshkor. Ynda u Donshkor u la ioh ban shong shakri bad kiew kyrdan na ka kam ap masi sha ka kam ap jyngkhang ia ka Shitala Koina, u la kham nang sngew skhem ha lade ban pyntrei kam ia la ki jingthmu. Hynrei ka jingieit ka la dung ia u na kut shadem haba u Donshkor u la iohsngew bad iohi ruh ba ka samla ba u ieit thep mynsiem eh, ka Shitala Koina ka ia phylliew jingieit bad u Sliang Mawpun. U Baieit Donshkor um suk shuh ban iohsngew ba la don ka jingiakut hapdeng kitei ki ar ngut ba kin ia phet wir noh. Kumta u Baieit Donshkor u la leit ban iañthuh ha ka kmie u khun u Mahajon, kat kum u Rabon Singh ia ki jingthmu pynjah burom jong u khun jong ka. U D.S Khongdup pat u la pynbang shuh shuh ia kane ka bynta da kaba pyni ba u Baieit Donshkor u la leit sha iing ka kmie u Sliang Mawpun kaba kyrteng ka Jriaw bad pasiaw ha ka ia ki jingthmu u khun jong ka. Dei ha kane ka por ba u Baieit Donshkor u lait tyhlliej nyngkong eh hadien ba u la leit shong shakri ha iing syiem.

La pyni shuh shuh kumno ba ka Jriaw ka la pyntrei kam ia ki buit ban ioh set syndon ia la u khun ha ka synduk dieng kaba heh kaba ju set mohor ksiar bad rupa katba u dang rung hangta ban nïew ia ki. I kumba ka la sngewhun ba ka la tip biang por ia kiei kiei baroh shuwa ban jah burom la ka iing haba ka kren ia kine ki kyntien: "Ka long kaba sang te khun, ban iaphet pukir bad ka khun u Syiem!" (*Act III Scene III p. 73*).

Haba bishar ia kitei ki kyntien na u D. S. Khongdup bad ki kyntien na ka khana tynrai jong u Rabon Singh, ka la don ka jingïapher bak-ly-bak ha ka jingmut. U Rabon Singh u iathuh ba hadien ba u Bieit u la leit iathuh ia ka buit ban iaphet pukir jong u khun jong ka bad ka khun u Patsha, ka kmie uta u samla ka la

thap hamar ba u khun u Mahajon u rung hapoh kawei ka synduk dieng kaba khraw kaba thep mohor ksiar, ka khyrdep eh ia u khop hapoh bad kam pyllait shuh naba ka ruh kam sngewbha ba un iaphet bad ka khun u Patsha naba ym iadei para jait. (*Ka Jingïathuh Khana Puriskam, p. 71*).

Kitei ki kyntien ba "ym iadei para jait" ki thew bha ia ka jinglong dkhar ym ia ka jinglong Khasi; namar ki Khasi kim ju don kata ka jait bakhraw ne ka jait bapoh, te kata ka bym iadei para jait kam i don jingmut keiñ kat kum ka dustur u Khasi. Ka jingjop u Baieit Donshkor ban pynpulom ia ka jingthmu barieh jong u Sliang Mawpun bad ka Shitala Koina ka long hadien ba la set ia u Sliang hapoh synduk bad ia lade pat u la ioh ban khreh jwaiñ ha ka jaka jong u. U la pynher stet la u kulai bad ka Shitala Koina ka nang mut ba dei u baieit jong ka, ka ruh ka la bud ban pynher stet la u

jong u kulai. U Donshkor u la ialam ia ka sha khlaw bad ynda la poi ha shiteng khlaw u la sangeh bad pynpaw ia lade ha ka Shitala Koina. Ka la kyndit tyngeh ban iohi ia u bad ka la ong:

Wow ka mei! (ka kyllon khru ha khyndew) ka apot sepsngi aiu kat kane! Nga kiew ia ka raieh raidam. . . nga ngam ia ka khlaw ka btap. . . la kad ki jaiñ. . . la thar u shiah . . . Ja lanot! Nga bud iano kumne! Hu -hu - hu! (ka iambhu) (p. 88).

Ha ka jingieit ryngkat bad ka jingisynei ia la ka Baieit, u Baieit Donshlor u la sei lor la ki jingbam ba u la pynkhreh bad u sei thylliej syndon ha ka: "To bam keiñ!" ka Shitala Koina ka la lyngngoh ngaiñ ban iohsngew ba u Donshkor u lait ban kren khyllah ha kata ka sngi. Ka la kyndit bad ong: "Wow ko Bieit kumno me nang kren khyllah mynta ka sngi?" (p. 89).

Ka Shitala Koina ka la sat hi sia ia ki jingleh mynleh bad ia ki buit sianti jong u Donshkor. Ka la kren wei briew,

Hooïd, ngan bud ia u Bieit tang ban im! Ha ka jaka kaba bit bad ha ka ia kaba biang, ngan sa phasi ia u. (p. 90).

Ha u Donshkor ki jingbyrngem jong ka ia u kim ktah eiei ia u namar ba u ieit eh ia ka bad u skhem ruh ba ka jingieit jong u kan jop thiaw ia ki jingeh. U la pyllait jynhaw khyndiat ha ka da kaba u phawer da kine ki kyntien:

Haba ngi iadon hapoh khlaw tang arngut kumne te, ngin ia im ryngkat, ia iap ryngkat keiñ! Phim treh bam kane ka ja? (*Act IV Scene VI, p. 89*).

Dang don shibun ki nuksa ban kdew halor ka phang ka jingieit ha kane ka drama kaba la thaw thymmai na ka khana ba la don lypa, hynrei ngin iaphai de sha kiwei pat ki mat ba dang sah ha kaba kdew ia ki jingiadei bad jingiapher na kitei ki nongthoh.

Haba phai sha ka liang ka jingtuid bad jingtyllun jong ka khana, u Rabon Singh ula iathuh naduh basdang ka khana haduh ba ka khun u Patsha bad u Bieit ki la iapoikha bad ki la ioh khun ioh kti bad wan phai pat sha hima u kpa jong ka. U Patsha ruh u la kmen bad thaw ka jingkhawai ha shnong ha thaw ryngkat ka put ka tem ba la shem pat la ka khun, u pyrta bad ki ksiew. Ka kmie u Bieit ruh ka la kmen ba la shem dorfbok la u khun. Ka drama u D. S. Khongdup pat ka kynthup naduh ka *Act I haduh ka Act IV*. Ha ka *Act II*, la shem ba u Khongdup u la pynbang bha ia ka khana da kaba thaw thymmai ia ki shakri syiem bad ia ka bynta jong ki ha kaba pyntuid ia ka khana. Ha ka dulir tynrai u Rabon Singh u shu phawer jingmut shaphang jong ki katba u Khongdup pat u da ai bynta kaba khraw kum shibynta jong ka plot ha ka drama. Ha ka *Act IV*, u Khongdup u la thaw thymmai ia ka buit jong u Donshkor ba u dei u Syiem ka Hima Pharia; kane ka bynta kam don ha ka dulir tynrai jong u Rabon Singh lane jong u Soso Tham. U Donshkor u pynpaw ia lade ba u dei u Syiem jong ka Hima pharia ha ka jingleit jong u sha ka Hima kharai. Ha ka khana tynrai jong u Rabon Singh, la iathuh ba don uwei u Patsha uba sniew shibun ba u Bieit u poi leit kai hana ban thied ksiar. Ha u D. S. Khongdup pat, la iathuh ba u Donshkor u poi sha kata ka Hima Kharai ba synshar

uta u patsha basniew jong u Rabon Singh. Ha u Soso Tham ym shym la don eiei kum kane. Ha ka khana tynrai, u Bieit um tip eiei shaphang ka jingkordor jong u Moïñ ne u Manik bad ba u khia uei na ki. U Bieit u la pan jingmut na ka khun u Patsha; katba ha ka drama u Khongdup pat, ka paw ba u Baieit Donshkor u tip lut na lade kumno ban pynper ia u Manik ha um. Ka jingiakop bad u syiem kharai ka long ba lada lah ban pynper ia u ha um, un ai noh ia ka jinglong Syiem ha u Donshkor. U Rabon Singh u phawer kumta hi hynrei u Soso Tham um shym la kdew eiei kumta. Dei u D. S. Khongdup uba la thaw thymmai ia ka jinglong syiem u Baieit Donshkor hadien ba u la ioh rah ia ka Shitala Koina, ban pynurlong ia kito ki kyntien u Syiem Sympa Singh uba ong: "Para bakhraw ngan mynjur mon sngewbha." (*Act I Scene I, p. 10*).

Kawei ka jingduna u D. S. Khongdup ka long ba um shym la pynpaw ba u Syiem sympu Singh u la tip ba u Donshkor u la long Syiem ha ka Hima Kharai bad ba u la suk ba ka khun jong u ka Shitala Koina ka la iapoikha bad u para Syiem. U Rabon Singh te u kdew kumta ba u Patsha u la sngewbha ba u la ioh pyrta kurim da u para syiem. U Soso Tham ruh u pynkut tang ha ka jingiaphet ka Shitala Koina bad u Bieit bad ka pdiang pat ia u Bieit kum u Baieit jong ka. Kaba pynsahnud ha ka drama u D. S. Khongdup ka long ba u Donshkor ne ka Shitala Koina kim shym la leit phai pat lane pyntip sha la ki kmie ki kpa ba ki la hun la suk ba u Donshkor u la dei u Syiem bad ba ki la ia poikha. Jyn lada u Khongdup u pynkha shuh sa kawei pat ka *Act* ha kane ka drama, kan jyn da itynnatt shuh shuh bad pynbiang thik kum ka khana

na ka dular tynrai jong u Rabon Singh. Jar la katta ruh, namar ka lah ban dei ka jingkwah jong u nongthoh hi, sa ba u Soso Tham ruh u pynkut tang ha ka jingkynduh jong ka Shitala Koina bad u Bieit kum shitnga, ka lah ban long ba u Khongdup u kham iahap jingmut bad u Soso Tham.

Lah ban pynkut nia, ba u D. S. Khongdup u la lah ban priud dur ia kane ka drama kumba ka long da kaba thaw thymmai ia ka khana ba la don lypa ha kiba bun ki bynta kumba la kdew sha khmat. Don ki katto katne ki bynta ba la don lypa ha ka dular tynrai ruh ba u la shim namar kiba u i donkam. Hynrei kaba bun hi te ka dei kaba u la pynkha thymmai; kaba kum kane ka rukom ka dei ka jingnang jong u nongthoh, bad ka kylla long ruh u synniang ba khraw sha ka thoh ka tar Khasi.